

## Finnország és Oroszország.

Írta: BÚZA LÁSZLÓ.

Az Oroszbirodalomnak az a politikája, mely a mai finn-orosz conflictust előidézte s amely Finnország különállásának a teljes megsemmisítésére törekszik, nem új keletű; csak folytatása annak a politikának, melynek már sikerült 1899-től 1905-ig az ország közjogával teljesen ellenkező, alkotmányellenes uralmat teremteni Finnországban. Ennek az alkotmányellenes aerának politikai okok, Oroszország belső zavarai vetettek véget; de előre látható volt, hogy az orosz kormány fel fogja használni az első kedvező alkalmat arra, hogy ezt a politikát Finnországgal szemben tovább folytassa és befejezze.

Ez a politika Finnországot teljesen be akarja kebelezni az Oroszbirodalomba és meg akarja szüntetni az ország külön politikai életét.

A finn alkotmány értelmében az ország úgy törvényhozás, mint kormányzat tekintetében maga intézi az ügyeit. Az ország élén, mint uralkodó, a mindenkori orosz czár áll<sup>1)</sup>, aki éppen ezért a finn nagyfejedelemi címet is viseli. A czár azonban Finnországot birodalmának a többi részeitől eltérő módon kell, hogy kormányoztassa külön finn közjogi szabályok szerint és külön finn hatóságok segítségével. Az országnak külön területe van és vannak külön állampolgárai, akik nem polgárai egyszersmind Oroszországnak is. Van országgyűlése, mely az uralkodóval együttesen gyakorolja a törvényhozó hatalmat. Ez az országgyűlés egészen a legújabb időkig

<sup>1)</sup> MECHELIN: Das Staatsrecht des Grossfürstenthums Finland. 1889. 261. és k. 1.

rendi alapokon volt szervezve: a nemesi, a papi rendből, polgárság és a parasztság képviselőiből állott, amely rendek külön-külön tartották a gyűléseiket.<sup>1)</sup> Az 1906. július 20-iki törvény óta azonban az országgyűlés egészen modern alapokra van fektetve. Egy kamarából áll, amelynek a tagjait a polgárok az általános választói jog alapján választják; a nők is fel vannak szavazati joggal ruházva s a pártok arányos képviselője is biztosítva van.<sup>2)</sup>

Az uralkodó az országgyűlés hozzájárulása nélkül nem bocsáthat ki törvényeket, vannak azonban olyan kérdések is, amelyekben a czárt önálló törvényhozási jog illeti meg.

A törvényhozásnak ugyanis a finn államjog két alakját ismeri: a tulajdonképpeni törvényhozást, amelyet az uralkodó az országgyűléssel együttesen gyakorol és az u. n. gazdasági vagy rend és háztartási kérdésekben való törvényhozást, amely kérdésekben az uralkodó rendeleti úton bocsát ki kötelező erővel bíró jogi szabályokat.<sup>1)</sup>

A végrehajtó hatalmat az uralkodó nevében a főkormányzó gyakorolja, akit a czár nevez ki és pedig mindig az orosz alattvalók sorából. A főkormányzó elnöke a finn senatusnak. A senatus tagjait is az uralkodó nevezi ki; de senatorok csak finn állampolgárok lehetnek. A senatusnak két osztálya van: a gazdasági és az igazságügyi osztály. Ez utóbbi, mint az ország legfőbb bírósága szerepel, a gazdasági osztály pedig arra van hivatva, hogy az uralkodónak és a főkormányzónak az ország kormányzatában segítségére legyen,<sup>4)</sup> quasi Finnországnak a ministeriumát képezi. A finn ügyeket az uralkodó elé a finnországi ministerállamtitkár terjeszti, akit szintén az uralkodó nevezi ki és pedig 1899-ig mindig a finn állampolgárok közül. A ministerállamtitkár, aki Pétervárott székel, közvetíti az érintkezést az uralkodó és a finnországi hatóságok között.

Finnországnak tehát külön politikai szervezete van, mely

<sup>1)</sup> MECHELIN i. m. 284. és k. 1.

<sup>2)</sup> ERICH: Ein Blick auf die neueste politische Gesetzgebung Finnlands. Jahrbuch des off. Rechts. II. kö. et 431 és k. 1.

<sup>3)</sup> NYHOLM: Die Stellung Finnlands im russischen Kaiserreich. 1901. 6. és k. 1.

<sup>4)</sup> MECHELIN i. m. 265. és k. 1.

az oroszországi hatóságoktól egészen függetlenül intézi az ország ügyeit. Mindössze a külügyekben nincs Finnországnak autonómiája. Nem nemzetközi jogalany, idegen államokkal nem köthet szerződéseket, követeket nem küldhet és nem fogadhat. Nemcsak, hogy önállóan nem intézheti a külügyeket; de azoknak az intézésére nincs is egyáltalában semmiféle befolyása. A külügyeket az egész birodalomra nézve egységesen, Finnország megkérdezése nélkül intézi a csár az orosz külügyminiszterrel.

A hadügy terén azonban már más a helyzet; 1899-ig, tehát az alkotmányellenes aera kezdetéig Finnország külön hadsereggel rendelkezett, amely az általános védkötelezettség alapján volt szervezve s amelynek a tagjai csak finn polgárok lehettek. A fővezénylet joga ugyan a cárt illette meg, aki azt az orosz hadügy miniszter útján gyakorolta s a csapatok vezényleti nyelve az orosz volt, éppen az orosz sereggel való eredményesebb együttműködés biztosítására; de különben a finn hadsereg egészen önálló volt és nem az orosz hadseregnek képezte a kiegészítő részét.<sup>1)</sup> Az orosz törvény érthető okokból Finnországnak éppen ezt a hadügyi önállóságát igyekezett legelőször megsemmisíteni. Az 1901 június 29-én az országgyűlés hozzájárulása nélkül, tehát alkotmányellenesen kibocsátott új védőerőtörvény a finn hadsereget teljesen beolvasztotta az orosz hadseregbe. Legújabbán pedig egy 1909 október 7-iki cári manifestum a finn csapatokat feloszlatta, a finnek felmentette a katonai szolgálat kötelezettsége alól s elrendelte, hogy Finnország ennek fejében évenként 10 millió finn márkát fizessen katonai célokra<sup>2)</sup>, úgy hogy jelenleg Finnország területén is orosz alattvalókból alakított orosz csapatok állomásoznak. Ez azonban természetesen alkotmányellenes állapot s ezek az alkotmányellenes rendelkezések mintsem változtatnak azon, hogy a finn államjog értelmében az országok hadügyi téren is önállósága van.

Finnországnak a közjoga legnagyobb részben szokásjogi alapokon nyugszik. Nincs egységes alkotmánytörvénye, amely határozottan és kimerítően rendezné az államjog különböző

<sup>1)</sup> Das Recht Finnlands und seine Wehrpflichtfrage. 1900. 38. és k. és BORNHAK: Russland und Finnland. II. kiadás 1909. 50-57. 1.

<sup>2)</sup> BORNHAK i. m. 57. 1.

kérdéseit. Így nincs írott jogi szabályok által világosan rendezve az a viszony sem, amely Finnország és Oroszország közt fenáll. Az ilyen összeköttetéseknél pedig különösen fontos, hogy a két ország jogai és hatásköre egymással szemben minden kétséget kizáró módon elhatároltassanak, mert különben az erősebb félnek meg van adva a lehetőség, hogy jogait a gyengébb fél rovására kiterjessze s e mellett maga ezt a kiterjesztést a jogszerűség látszatával ruházza fel. Ez adja meg a lehetőséget Oroszországnak is, hogy azt a conflictust, amely közötté és Finnország között van s amely a finn alkotmányt alapjaiban megtámadó erőszakos politikának az eredménye, úgy tüntesse fel, mint egy egyszerű alkotmányjogi vitát, amely a körül a kérdés körül forog, hogy miként történjék a két országot közösen érdeklő ügyek intézése. Ez - az oroszok álláspontja szerint - még eldöntetlen kérdés, melyet mindenesetre szabályozni kell s a conflictust éppen az idézte elő, hogy erre a szabályozásra nézve foglal el a két ország ellenkező álláspontot. És látszólag így is áll a dolog, de tényleg az összeütközésnek sokkal mélyebben fekvő jelentősége van. Oroszország ugyanis úgy akarja szabályozni ezt az államjogi kérdést, hogy ezzel Finnország külön politikai életét egészen tönkre tegye. Oroszország részéről erőszakos politikával állunk szemben, mely Finnország különállásának a megsemmisítésére tör; de ezt a politikát a szabályozást igénylő államjogi kérdés rendezésének a köntösébe tudja öltöztetni éppen azért, mert a két ország közötti jogi viszony nincs törvényes szabályokkal világosan rendezve.

Mint láttuk, csak a külügyek képezik Finn- és Oroszországnak közös ügyeit; de ezen kívül vannak egyéb olyan kérdések is, melyek czélszerűségi okokból feltétlenül egyenlő szabályozást igényelnek a két országban. Ilyenek pl. a katonai kérdések. Finnországnak az alkotmány értelmében önálló hadserege van ugyan; de azért kívánatos, - amint ezt finn részről is elismerik - hogy a két hadsereg egyenlő elvek szerint legyen szervezve. Másik ilyen ügy a bírói ítéletek kölcsönös végrehajtása a másik állam területén, a kereskedelmi ügyek kölcsönös szabályozása stb.<sup>1)</sup> Vannak olyan

<sup>1)</sup> NYHOLM i. m. 94. 1.

ügyek is, amelyek kizárólag az egyik ország belügyi ugyan, de azért nagyon közlelől érdeklík a másík országot is. Határozott törvényes szabályok nem rendelkeznek, hogy az ilyen kérdésekben mi módon történjék a törvényhozás.

A két országot közösen érdeklő ügyekre nézve egy 1826-iki czári rendelet alapján<sup>1)</sup> az a gyakorlat fejlődött ki, hogy úgy az egyik, mint a másík ország kormányzó hatóságai közös egyetértéssel megállapították az ide vonatkozó törvény szövegét s a két országban ennek az alapján azonos törvényes rendelkezések bocsáttattak ki.<sup>2)</sup> Ez a gyakorlat a finn államjog szellemének és rendelkezéseinek teljes mértékben megfelelt. Azokra a kérdésekre pedig, amelyek kizárólag az egyik ország belügyi, tehát nem közös egyetértéssel intézendő ügyek voltak, bármily közlelől érintették is a másík ország érdekeit, annak jog szerint semmiféle befolyása nem lehetett. Ezen a czímen tehát az orosz hatóságok nem avatkozhattak be Finnországnak a belső ügyeibe. És nem is avatkoztak be 1891-ig. Egy 1891. augusztus 1-én kibocsáttott czári rendelet azonban elrendelte, hogy a finn ministerállamtikár azokat a törvényjavaslatokat, amelyek Oroszország érdekeit is érintik, köteles véleményadás végett közölni az illetékes orosz miniszterrel s csak annak az írásbeli véleményével együtt terjesztheti az uralkodó elé.<sup>1)</sup> Ez a rendelet törvényes szabályokat nem sértett; de teljes ellentétben állott a finn közjog szellemével, mert Finnország ügyeit csak finn hatóságok intézhették s azokra az orosz hatóságokat semmiféle befolyás nem illehte meg. Ez a rendelet nagy jelentőséggel bír a finn államjog történetében azért, mert ez az első intézkedés, amely a finn országgyűlés működését az orosz állam hatóságainak az ellenőrzése alá akarja helyezni.

Ebben a rendeletben foglalt intézkedéseknek a folytatását képezi az 1899 február 15-iki híres czári manifestum, amely az 1905-ig tartott alkotmányellenes aerát vezette be. Ez a manifestum a finn országgyűlés megkérdezése és hozzájárulása nélkül egy új szabályzatot léptet életbe azoknak a tör-

<sup>1)</sup> NYHOLM i. m. íkj.

<sup>2)</sup> NYHOLM i. m. ím. I. és MECHELIN i. m. 341. 1.

<sup>3)</sup> BORNHAK i. m. 30. Lásd a rendelet szövegét Osten-Sacken: Die staatsrechtliche Stellung des Grossfürstentums Finnland im Russischen Reiche. 1909. 133. 1.

vényeknek a szövegezéséről, megvizsgálásáról és életbeléptetéséről, amelyek az egész császárság számára, a Finn-nagyfejedelemséget is beleértve, bocsáttatnak ki.<sup>1)</sup> Ez a manifestum tehát a törvényeknek egy egészen új kategóriáját állítja le, mert közös birodalmi törvényeket megelőzően sem a finn, sem az orosz államjog nem ismert. S a szabályzatban foglalt intézkedések nemcsak ezekre az új birodalmi törvényekre alkalmazandók, vagyis nemcsak azokra, amelyek Finnországnak és Oroszországnak közös törvényei lesznek, hanem alkalmazandók kizárólag finnországi törvényekre is, amelyek tehát csak Finnországban fognak hatályba lépni, ha azok »általános birodalmi érdekeket érintenek, vagy a császárság törvényhozásával vannak összefüggésben«. Ezekben a kérdésekben a törvényhozás joga a szabályzat szerint kizárólag a czárt, mint önkényű uralkodót illeti meg. A finn országgyűlést csak véleményadásra hívják fel s neki mint Finnország legfőbb törvényhozó testületének, a szabályzat szerint, ezeknek a törvényeknek a megalkotásában pozitív részvétele nem lesz.

Ez a rendelkezés a finn közjognak a legsarkalatosabb tételeit változtatta meg és pedig illegális úton, mert a szabályzat életbe léptetése a finn alkotmány értelmében nem történhetett volna meg az országgyűlés hozzájárulása nélkül. Ez annál inkább veszedelmes támadás volt Finnország autonómiája ellen, mert a szabályzat nem vonta meg határozottan az elválasztó vonalat a külön törvényhozás kérdései és azok között a kérdések között, amelyekre a törvényhozásnak ez az újonnan megállapított módja lesz alkalmazandó. A »közös érdekű« törvényhozásnak a köre nem taxatív, hanem csak nagy általánosságban és igen ruganyosan volt meghatározva, úgy hogy teljesen a czártól függött, milyen kérdéseket akar elvonni az általános birodalmi érdekek címén a finn országgyűléstől a maga abszolút törvényhozó joga körébe.

Ez a szabályzat Finnország tiltakozása és az egész európai közvélemény határozott állásfoglalása daczára is az alkotmányellenes aera végéig hatályban maradt. De az abban megállapított módja a törvényhozásnak mindössze egy esetben:

<sup>1)</sup> Lásd a manifestumot és a szabályzatot Osten-Sachen i. m. 135. és k 1.; a manifestum kibocsátásának és az azt követő eseményeknek a történő-  
 ére nézve: Finnland. SCHMOLLERS JAHRBUCH 27 kötet. 1903. 182. és k. 1.

az 1901. június 29-én kibocsátott véderőtörvényre nyert alkalmazást. A csár az alkotmányellenes állapotok megszüntetésével 1905. november 4-én felfüggesztette ennek a szabályzatnak a hatályát is addig, »míg az abban szabályozott kérdések törvény által nyernek rendezést«. A szabályzatot tehát nem hatályon kívül helyezték, csak felfüggesztették s ez a körülmény is világosan mutatta, hogy az orosz kormány nem ejtette el véglegesen a »birodalmi törvényhozás« rendezésének a kedvencz eszméjét s tényleg már 1908. nyarán újabb lépések tétettek ebben az irányban.

STOLYPIN orosz miniszterelnök 1908. május 5-én beszédet tartott a birodalmi dumában s kifejtette a kormány Finnországgal szemben követendő politikájának a programját.<sup>1)</sup> S csakhamar hozzá is kezdtek ennek a programnak a megvalósításához. A csár 1908. május 20-án megerősítette az orosz ministertanácsnak egy határozatát, amely szerint minden finn törvényjavaslat, indítvány és petitio, a finn senatusnak, a főkormányzónak, a miniszterállamtitkárnak minden jelentése írásban közlendő az orosz ministertanácssal s csak ennek a véleményével együtt terjeszthető az uralkodó elé. Ha pedig az orosz ministertanács nem értene egyet az illető finn hatósággal valamely ügy elintézésére nézve, abban az ügyben az előterjesztést a finn miniszter-államtitkár csak az orosz miniszterelnök vagy az illetékes orosz szakminiszter jelenlétében teheti meg.<sup>2)</sup>

Ez a rendelet teljesen az orosz ministertanács ellenőrzése alá helyezte Finnország mindenféle ügyeinek az intézését: a ministertanács véleményezett olyan javaslatokat is, amelyek a legtávolabbról sem érintették Oroszország érdekeit, hanem teljesen lokális érdekű ügyei voltak Finnországnak, így pl. a földbérletre, a közös marhalegelőkre vonatkozó javaslatokat, a földrajzi társaság állami subventiojának az ügyét stb.<sup>2)</sup> Azt mondhatjuk, hogy ennek a rendeletnek a hatályba lépése után a csár Finnországot egészen az orosz ministertanács segítségével kormányozta.

Újból elővették a birodalmi törvényhozás szabályozásá-

<sup>1)</sup> Lásd e beszédet »Finlande et Russie.« Deliberation internationale de Londres 26 Février, 1. Mars 1910. 28. es k. 1.

<sup>2)</sup> Lásd ennek a határozatnak a teljes szövegét BORNHAK i. m. 43. 1.

<sup>3)</sup> Finlande et Russie. 18. 1.

nak a kérdését is s javaslattétel czéljából 1909. márczius 28-án bizottságot hívtak össze, amely tíz orosz és öt finn tagból állott. Ez a bizottság volt hivatva megállapítani egyrészlől a birodalmi törvényhozás hatáskörébe utalandó ügyeket, másrészlől magát a birodalmi törvényhozásnak a módját is. A bizottság finn és orosz tagjai között – amint ez előre látható volt – mindjárt az első ülésen mélyreható ellentétek jelentkeztek; s mert kizártnak látszott, hogy egyhangú megállapodásra tudjanak jutni s mert nyelvi nehézségek is merültek fel a finn és az orosz tagok között, a bizottság elnapolta üléseit azzal a megállapodással, hogy úgy finn részről, mint orosz részről külön-külön fognak javaslatot készíteni.<sup>1)</sup>

A két javaslat, amelyet 1909. őszén az újból összeült bizottság elé terjesztettek, természetesen lényegesen eltér egymástól úgy a birodalmi törvényhozás elé utalt ügyek körét, mint a közös birodalmi törvényhozás módját illetőleg.

A finn javaslat a közös ügyeknek két csoportját állítja fel.<sup>2)</sup> Az első csoportba tartoznak: a trónörökösödés rendje, a külügyek, az orosz budget-t terhelő finnországi intézmények (távírda, orosz iskolák), az orthodox egyház ügyei és a Finnországban állomásozó orosz csapatok belső rendje. Ezekben az ügyekben úgy a törvényhozás, mint a kormányzat – a finn javaslat szerint – kizárólag az orosz hatóságokat illeti meg. A közös ügyek második csoportjába tartoznak: 1. a katonai szolgálat, 2. az orosz alattvalók honosítása Finnországban, a finneké Oroszországban, 3. a nemzetközi magánjog, 4. a kereskedelmi ügyek és 5. az írói és a művészi tulajdon védelme. Ezeknek az ügyeknek az intézése a finn javaslat delegatiók alakítását hozza javaslatba, amelyeket a két parlament küldene ki a saját kebeléből; a két delegatio Szentpétervárott külön-külön tartaná a maga üléseit. Ha a két delegatio kétszeri Írásbeli üzenetváltás után sem tudna egymással megegyezésre jutni, az ügyet egy kiegyezési bizottság (Ausgleichsausschuss) elé terjesztik s ha ily módon sem volna megegyezés elérhető, bizonyos kérdésekben az uralkodót illeti meg a döntés joga, más kérdé-

<sup>1)</sup> Zeitschrift für Volksrecht und Bundesstaatsrecht. III. kötet, 683. 1.

<sup>2)</sup> A javaslatot közli Finlande et Russie 19. és k. 1.



sekben pedig a döntés elhalasztatik. Ha pedig a két delegatio az eléje terjesztett törvényjavaslatot teljesen azonos a szöveggel elfogadja, azt szentesítés végett az uralkodó elé terjesztik s mint birodalmi törvényt fogják promulgálni.<sup>1)</sup>

Az orosz javaslat szerint sokkal szélesebb a közös birodalmi törvényhozás hatásköre; ez elé vannak utalva a következő ügyek: 1. Finnország részesedésének a megállapítása a birodalom kiadásaiiban 2. a katonai ügyek; 3. a Finnországban élő orosz alattvalók jogai; 4. az orosz nyelvnek, mint hivatalos nyelvek Finnországban való alkalmazása 5. azoknak a kérdéseknek a megállapítása, amelyek birodalmi érdekből kiveendők a külön bíróságok hatásköréből 6. a finnországi közigazgatás általános elvei 7. a közrend fentartása 8. a büntető eljárás; 9. a bíróság szervezetére és 10. az oktatásügyre vonatkozó általános elvek 11. a gyülekezési és egyesülési jog; 12. a sajtóügyek 13. a vámügyek; 14. a kereskedelmi tulajdon védelme 15. a pénzrendszer 16. a pósta és a telephon ügye; 17. az idegenek jogai Finnországban. Ezekben az ügyekben a törvényhozást a czár az orosz parlamenttel (a birodalmi dumával és a birodalmi tanácscsal), gyakorolná és pedig az egész birodalomra nézve egységesen. Az orosz parlamentben éppen ezért Finnország is képviselve lenne és pedig az orosz javaslat szerint oly módon, hogy a finn országgyűlés küldene a birodalmi tanácsba egy, a birodalmi dumába pedig öt tagot. Az öt duma-delegatus közül négynek finn állampolgárnak, az ötödiknek pedig egy Finnországban élő orosz alattvalónak kell lenni.<sup>2)</sup>

Lényegesen eltér a két javaslat egymástól abban is, hogy a finn tervezet szerint a birodalmi törvényhozásra vonatkozó intézkedések egybehangzó finn és orosz törvényeken alapulnának s így csak a két országgyűlés közös megegyezésével volnának módosíthatók, míg az orosz javaslat szerint az maga is egy birodalmi törvény volna, amelyet a czár és az orosz parlament alkotna meg s amelyet ők minden intézkedésében bármikor jogosítva volnának megváltoztatni is. Ily módon az

<sup>1)</sup> Finnlande et Russie. 19. és k. 1. Zeitschrift für Volksrecht und Bundesstaatsrecht. IV. kötet 298-299. 1.

<sup>2)</sup> Finnlande et Russie 21 és Zeitschrift für Völkerrecht und Bundesstaatsrecht IV. kötet 533. 1.

orosz törvényhozás Finnország megkérdezése és hozzájárulása nélkül tetszése szerint kiterjeszthetné hatáskörét a birodalmi ügyekben s lassanként minden kérdést elvonhatna a finn országgyűlés elől.

Az orosz kormány a finn tervezet teljes mellőzésével egészen az orosz tervezet alapján dolgozott ki egy törvényjavaslatot a birodalmi törvényhozás tárgyában s azt hozzájárulás végett az orosz parlament elé terjesztette. A finn országgyűléssel nem elfogadás, hanem csak véleményadás végett közölték ezt a javaslatot. A finn országgyűlés azonban a véleményadást megtagadta azzal az indokolással, hogy a finn alkotmány értelmében őt ebben a kérdésben nem a véleményadás, hanem az uralkodóval együtt törvényhozás joga illeti meg. Ezzel szemben az orosz birodalmi дума egy pár lényegbe nem vágó módosítással elfogadta a javaslatot. Ezek közül a módosítások közül legnevezetesebb, hogy a fiinnországi képviselők számát a birodalmi tanácsban egyről kettőre emelte fel; viszont a дума-képviselők számát négyre szállította le, a mennyiben a Finnországban lakó orosz állampolgárok külön képviselőt törülte. A birodalmi tanács is hozzájárult a javaslathoz s az, miután a csár 1910. július 4-én szentesítette, hatályába is lépett<sup>1)</sup>.

Ez képezi a lényegét a finn-orosz conflictusnak. Ha figyelmesen átnézzük az új törvényt, lehetetlen észre nem vennünk, hogy itt tulajdonképpen nem egy egyszerű, eddig még szabályozatlan államjogi kérdésnek a rendezéséről van szó, hanem Oroszország olyan eszközök birtokába akar jutni ennek a birodalmi törvényhozásról szóló törvénynek az útján amelyeknek a segítségével nem egyszerre és nem feltűnően, hanem lassanként és észrevétlenül el fogja sorvasztani Finnországnak minden különállását. Úgy, hogy a finnek ma tényleg alkotmányukért és önállóságukért küzdenek. De azért a vitának a magvát mégis egy államjogi kérdés képezi. Hogy történjék a két országot közösen érdeklő ügyeknek az intézése, illetőleg, hogy ki van jogosítva megalkotni azt a törvényt, amely ezt a kérdést rendezi? Ez egy tisztán államjogi kérdés s mi ezzel a jogi kérdéssel fogunk foglalkozni a következőkben.

<sup>2)</sup> Zeitschrift für Völkerrecht und Bundesstaatsrecht. IV. kötet 1910. 618. 1.

Első sorban állapítsuk meg annak a viszonynak a jogi természetét, amely Finnország és Oroszország között fennáll. Finnország már az Oroszországgal való uniót megelőzően sem volt független és önálló állam, hanem Svédországgal állott összeköttetésben. Nem volt egyéb, mint több svéd tartomány, amelyek ugyanazok szerint a törvények szerint kormányoztattak, ugyanolyan igazságügyi és közigazgatási szervezettel bírtak, mint a többi svéd tartományok. Minthogy azonban nem képezett az ország többi részével földrajzilag összefüggő, egészet s mert lakosai is más nyelvet beszéltek s különös faji tulajdonságokkal bírtak, mégis volt bizonyos különállása. Ez a különállás jutott kifejezésre abban is, hogy az országot 1581.-től kezdve »nagyfejedelemségnek« nevezték.<sup>1)</sup> De ez az elnevezés nem jelentett állami különállást, sőt közigazgatási autonómiát sem.

Finnország földrajzi fekvésénél fogva erősen ki volt téve az orosz czárok támadásainak. Oroszországnak, különösen mikor a birodalom fővárosa Szentpétervár lett, fontos érdeke volt, hogy Finnországnak közvetlen főváros mellett fekvő területe az ő fenhatósága alá jusson. Az 1721. nystadi és az 1743-iki aboi békekötésben sikerült is neki Finnország délkeleti részét a mai Wiborg tartományt megszerezni, 1808.-ban pedig annak háborúnak a folyamán, amelyet I. Sándor orosz czár indított Svédország ellen, hogy azt a continentalis zár-lathoz való csatlakozásra kényszerítse, az orosz csapatok teljesen megszállották Finnországot. I. Sándor a megszállott területet nem kebelezte be egyszerűen az Oroszbirodalomba, hanem még a baborúnak a befejezése előtt, mielőtt tehát Svédország a békeszerződésben forma szerint átengedte volna a megszállott tartományokat, a finn rendeket országgyűlésre hívta össze Borgoba. Ezt az országgyűlést teljesen a svéd országgyűlésekre megállapított formaszerűségek között maga a czár nyitotta meg 1809. márczius 28-án. A következő nap fogadta a czár a borgoi dómban a rendek hódolatát és hűségi esküjét, majd az ő nevében egy általa sajátkezűleg alá-irt ünnepélyes nyilatkozatot olvastak fel, amely különös fontossággal bír Finnország államjogi helyzetének a megítélése

<sup>1)</sup> DESPAGNET: La Question finnladaise au point de vue juridique. 1901. 27. 1. NYHOLM i. m. 3. 1.

szempontjából. Ebben a nyilatkozatban, amely 1809. márczius 15-én kelt, a csár ünnepélyesen megerősíti az ország alaptörvényeit azokkal a jogokkal és privilégiumokkal együtt, amelyeket az egyes rendek külön-külön s az ország összes lakosai az alkotmány értelmében addigélé élveztek, Ígérve, hogy sértetlenül érvényben hagyja mindezen jogokat és kiváltságokat.<sup>x)</sup>

Svédország 1809. szeptember hó 17-én, tehát jóval a borgoi országgyűlés után a *fredrikshamni* békeszerződésben teljesen átengedte Finnországot az Oroszbirodalomnak.<sup>2)</sup> Ez a békeszerződés világosan utal a borgoi eseményekre is; a VI. pontban a svéd király kijelenti, hogy mivel az orosz csár már önként biztosította a lakosság privilégiumainak sértetlen fenmaradását, felmentve érzi magát az alól a különben szent kötelezettség alól, hogy az ő régi alattvalói javára különös kikötéseket tegyen ebben az irányban.<sup>3)</sup>

Az események eme complexusának az alapján kell megítélni azt az államjogi viszonyt, amelybe Finnország Oroszországgal szemben került. Helytelen volna a megítélés alapjául akár csak a fredrikshamni szerződést, akár csak a borgoi eseményeket venni. Azok, akik a finn-orosz kérdéssel foglalkoznak, különösen az orosz és a finn írók, rendszerint éppen ezt a hibát követik el. Az oroszok szerint<sup>4)</sup> Svédország a fredrikshamni szerződésben teljesen átengedte Finnországot az Oroszbirodalomnak s így kétségtelen, hogy az Oroszországnak egy tartományát képezi. A finnek viszont a borgoi eseményekre fektetik a fősúlyt. A csár ott megígérte az ország alkotmányának és alaptörvényeinek a sértetlen fenmaradását, tehát Finnország külön állam s nem lehet bekebelezve az Oroszbirodalomba.

A fredrikshamni békekötés és a borgoi események nin-

<sup>1)</sup> Lásd e nyilatkozatnak a teljes magyar nyelvű szövegét NEVA-UNNA: Finnország és Oroszország. Budapesti Szemle 1910. 405. szám, 389. lap.

<sup>2)</sup> A szerződés IV. pontja így szól: »Ces gouvernements appartiendront désormais en toute propriété et souveraineté à l'empire de Russie et lui restent incorporés.»

<sup>3)</sup> OSTEN-SACKEN i. m. 33-34. 1.

<sup>4)</sup> Lásd Stolypin 1908. május 18-án tartott beszédét. Finlande et Russie. 31-32. lap.

csenek ellentétben, sőt egymást szükségképpen kiegészítik.. Finnország viszonyai ugyanis két irányban igényeltek rendezést. Egy részről kifelé, idegen országokkal szemben, másrészről pedig befelé az Oroszbirodalom többi részével szemben. Az első történik a békekötés által, a második pedig a borgoi országgyűlésen. Kifelé Finnország az Oroszbirodalomnak képezi a kiegészítő részét, nem nemzetközi jogalany, idegen államokkal jogviszonyokba nem léphet. De befelé részint megtartotta a maga külön politikai színezetét s egy széleskörű autonómiával felruházott külön politikai közületet alkot.

Most az a kérdés, hogy az az autonómia, amelyet Finnország a borgoi országgyűlésen kapott, milyen kiterjedésű és milyen jogi természettel bír?

Az orosz czár Finnországnak az alkotmányát erősítette meg. Ez alatt, mivel Finnország nem volt külön állam s így külön alkotmánynyal sem rendelkezett, Svédország alkotmányát kell érteni és pedig első sorban az 1772-iki Kormányformát és az 1789-iki Egyesítési és biztosító actát<sup>1)</sup>, vagyis Finnországban továbbra is a svéd államjog maradt hatályban; nem ugyan a maga egészében az utolsó betűig. A svéd államjognak s az említett alaptörvényeknek is voltak olyan rendelkezései, amelyek az Oroszországgal való unió következtében nem nyerhettek többé alkalmazást, így mindenekelőtt azok, amelyek a trónörökösödés rendjére s általában az államfői méltóságra vonatkoztak, pl. hogy az uralkodónak evangélikus vallásúnak kell lennie, vagy, hogy az országban kell laknia; ezeknek a helyét az orosz államjog megfelelő rendelkezései foglalták el. Azok a svéd központi hatóságok sem működhettek többé Finnországban, amelyek a svéd alkotmányjog szerint az ország legfőbb kormányzatára voltak hivatva s így az 1772-iki és 1789-iki alaptörvényeknek ezekre vonatkozó rendelkezései sem maradtak hatályban. Maga a borgoi országgyűlés is alkotott új államjogi törvényeket, pl. a kormányzótanács, a mai senatus alakításáról, amelylyel éppen az eddigi svéd központi hatóságokat akarta helyettesíteni. Ezek az új államjogi szabályok is mintegy hallgatólagosan hatályon kívül helyezték a svéd államjog bizonyos rendelkezéseit.

<sup>1)</sup> Lásd e két alaptörvényt, La Consitution du Granduchè de Finlande. Paris, 1900. 41-72 l.

Ha a mai modern államjog szempontjából vizsgáljuk a borgoi eseményeket, mindenesetre feltűnő, hogy az országgyűlés nem tesz határozott és kimerítő rendelkezéseket az ország új közhatalmi szervezetének a megállapítására, holott az Oroszországgal való unió következtében az ország államjogi helyzete lényegesen megváltozott. Nem kevésbé feltűnő az is, hogy a czár Finnország alkotmányát erősíti meg, holott Finnországnak egyáltalában nem is volt külön alkotmánya, a svéd alkotmánynak viszont, amely »finn alkotmány« gyanánt is volt tekinthető, igen sok rendelkezése a változott viszonyok között nem nyerhetett többé alkalmazást.

Az orosz államjogászok az újabb időben éppen ezekre hivatkozva azt állítják, hogy I. Sándor nem is az ország alkotmányát erősítette meg, hanem csak a lakosok magánviszonyait rendező törvénykönyveket, első sorban az 1734-iki általános törvénykönyvet, amely a polgári, büntető, rendőri, kereskedelmi stb. törvényt tartalmazza<sup>1)</sup>.

Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy Finnország az Oroszországgal való egyesülés idején rendi állam volt s így a borgoi eseményeket a rendi államjog szempontjából kell elbírálni. A rendi államnak pedig nincs egy olyan határozott és minden kérdést kimerítően rendező alkotmányjoga, mint a modern államnak. Ott az egész államhatalom a fejedelmet illeti meg; de viszont a fejedelmi hatalom korlátozásai gyanánt a rendeknek is vannak privilégiumai, amelyeknél fogva ők is részt vesznek bizonyos államügyek intézésében s a fejedelem ezekben a kérdésekben (törvényhozás, adókiadás, katonaszedés stb.) az ő hozzájárulásuk nélkül nem rendelkezhetik. A rendi államban constitutio alatt igen gyakran éppen ezeket, a rendeket megillető privilégiumot értik. Amikor tehát az orosz czár az 1809. márczius 15-iki manifestumban megerősítette Finnország alkotmányát, ezzel nem a svéd államjog összes szabályait erősítette meg, hanem azokat a privilégiumokat, amelyek a finn rendeket a svéd királlyal szemben eddigelé megillették s amely privilégiumok éppen az említett

<sup>1)</sup> Az újabb orosz államjogászok (Ordin, Sokolskij, Korhunoff Jeleneff, ide vonatkozó fejtegetéseit részletesen ismerteti GETZ *Das staatsrechtliche Verhältnis zwischen Finnland und Russland*. 1900. 12. és h. 1. OSTEN-SÄCKEN i. m. és 35 k. 1.

1772-iki és 1789-iki alaptörvényekben vannak meghatározva. Ezek az alaptörvények ugyanis, mint általában a rendi államok alaptörvényei a fejedelem és a rendek közötti jogviszonyt, a fejedelmet és a rendeket egymással szemben kölcsönösen megillető jogokat határozzák meg. Az orosz czár tehát a borgoi országgyűlésen arra kötelezte magát, hogy nem önkényűen fog uralkodni Finnországban, hanem tiszteletben tartja a rendek politikai jogait, amelyeket azok addigél is élveztek különösen, hogy velük együtt fogja gyakorolni a törvényhozást s az ő hozzájárulásuk nélkül új adókat kivetni nem fog.

Az orosz államjogászok a legújabb időben felfedezett ethimologiai'érvekkel is igyekeznek bizonyítani, hogy I. Sándor Finnországnak nem az alaptörvényeit erősítette meg. Azt állítják, hogy az eredetiben orosz nyelven kiadott márczius 15-iki manifestumban nem alaptörvényekről, hanem »gyökértörvényekről van szó; vagyis olyan törvényekről, amelyek a népbe, annak történetébe mélyen begyökereztek, azaz régi törvényei az országnak; az 1772-iki és 1789-iki alaptörvényeket pedig 1809-ben még nem lehetett ilyenekül tekinteni.<sup>1)</sup> Ezek és ehhez hasonló ethimologiai érvek azonban nem lehetnek döntők Finnország államjogi helyzetének a megállapításánál. A grammatikai törvénytárgyának az államjogban nem lehet semmi szerepe akkor, amikor egy jogszabálynak a helyes értelmét száz éves gyakorlat alapján állapíthatjuk meg. Az orosz czárok ezt- Finnország története világosan igazolja – soha sem tekintették úgy az I. Sándor által adott biztosítékot, hogy az csak bizonyos magánjogi szabályok fentartására vonatkozik. Történeti tény, hogy Finnországnak 1809-től kezdve külön politikai existenciája volt s hogy a czárok Oroszország többi részeitől egészen eltérően, külön politikai szervezettel intézték az ország ügyeit; ezt a történeti ténytet egy évtizedek múlva kitalált szóinterpretatio segítségével alkotmányellenes gyakorlatnak minősíteni – amint Stolypin teszi<sup>2)</sup> – nem lehet.

Igaz ugyan, hogy a finn országgyűlést 1809-től egészen 1863-ig egyszer sem hívták össze; de ezzel formális alkot-

<sup>1)</sup> OSTEN-SACKEN i. sz. 36. 1.

<sup>2)</sup> Finlande et Russie. 29. 1.

mánysértést nem követtek el, mert az 1789-iki alaptörvény nem mondotta ki az országgyűlésnek bizonyos időközönkénti kötelező összehívását; az teljesen az uralkodó tetszésére volt bízva. Az országgyűlés szünetelése nem bénította meg az állam életet, mert igaz ugyan, hogy az uralkodó nem hozhatott törvényeket a rendek hozzájárulása nélkül, de viszont nem minden a mai értelemben vett törvénynek a kibocsátásához kívántotta meg a rendi országgyűlés hozzájárulása. A rendi államokban az uralkodónak széles körű autonóm törvényhozási joga volt s gyakran a legfontosabb kérdéseket a fejedelem rendeleti úton szabályozta. Így Finnországban is – mint láttuk – két fajtát különböztettek meg a törvényhozásnak az egyiket a fejedelem egyedül, a másikat pedig az országgyűléssel együttesen gyakorolta. A két törvényhozás köre nem volt élesen elválasztva egymástól. A rendi államjognak általában jellemző vonása hogy a kettő közötti határvonal a fennálló erőviszonyok változásával mindig módosul. Egy erős uralkodó alatt nagyobb, egy gyenge alatt pedig rendszeren szűkebb a fejedelem önálló törvényhozásának a köre. Finnországban is a diétának több mint félszázadon át való szünetelése azért nem akasztotta meg az államélet rendes folyását, mert az uralkodó önálló törvényhozási jogával rendeleti úton szabályozta a legszükségesebb kérdéseket. És ezzel nem sértették meg Finnország alkotmányát, nem akarták negligálni vagy éppen hatályon kívül helyezni az országgyűlés törvényhozási jogát. Bármennyire kiterjesztették is az uralkodók tényleges erejükre támaszkodva Finnországgal szemben a rendeleti úton való törvényhozásnak a körét, mégis elismerték, hogy vannak olyan kérdések, amelyek a finn alkotmány értelmében csak az országgyűléssel együttesen rendezhetők s mert az alkotmány rendelkezéseit nem akarták megsérteni, de viszont a diétát sem akarták összehívni, az ilyen kérdések szabályozását, mint időszerűtlent vagy inopportunist, későbbi időpontra halasztották el.<sup>1)</sup> 1863-tól kezdve pedig az országgyűlést minden ötödik évben rendszeren összehívták – ezt különben az 1869-iki törvény a diéta szervezetéről kötelezővé is tette – s ezek az országgyűlések nagyjelentőségű törvényhozó tevékenységet fejtettek ki.

<sup>1)</sup> OSTEN-SACKEN i. n. 74. 1. Das Recht Finnlands und seine Wehrpflichtfrage. 1900. 13. 1.



Az tehát kétségtelen, hogy Finnországnak külön politikai existenciája van, s hogy a borgoi országgyűlésen éppen ezt a külön politikai existenciát biztosító szabályokat erősítették meg; de kérdés, hogy milyen terjedelmű Finnországnak ez a különállása, vajjon lehet-e ennek az alapján Finnországot külön államnak tekinteni? Ez nehezen eldönthető kérdés éppen azért, mert az állam fogalmára és lényeges ismérveire nézve igen nagy eltérésekkel találkozunk az irodalomban. Azok, akik szerint a souverainitás az állam fogalmának lényeges alkotó elemét képezi, semmi esetre sem tekintetik Finnországot államnak, mert Finnország souverainitással nem rendelkezik. Egy állam csak akkor souverain, ha a hatalma legfőbb és független hatalom, amely semmi idegen hatalomnak alávetve nincs. Mihelyt egy államot nem csak a saját akarata köthet meg, hanem egy idegen, tőle független akarat, az ő hozzájárulása nélkül intézkedik az államélet legfontosabb kérdéseiben, azt az államot többé souverainnek nevezni nem lehet. Finnország pedig – mint láttuk – a külügyeit nem maga intézi, a trónörökösödésre nézve nem alkothat törvényeket, mindezekben a kérdésekben ránézve is Oroszágnak az akarata, tehát egy idegen akarat a döntő s így kétségtelen, hogy Finnország nem souverain.

A ma uralkodó felfogás szerint a souverainitás nem lényeges alkotó eleme az államnak; de a nem souverain államokat éppen a legnehezebb megkülönböztetni azoktól a közületektől, amelyek az állam minden lényeges alkotó elemével nincsenek felruházva s így már nem souverain államoknak sem tekinthetők. Vajjon bír-e Finnország az államiságnak minden lényeges attribútumával? A legkiválóbb államjogászok<sup>1)</sup> szerint, akik behatóan és elfogulatlanul vizsgálják a kérdést, s akik a mi véleményünk szerint egyedül helyesen állapítják meg Finnország államjogi helyzetét, nem bír. Nem az a döntő, hogy Finnország nem maga intézi a külügyeit; vannak államok, amelyek nemzetközi jogi alanyisággal nem rendelkeznek;

<sup>1)</sup> JELLINEK: Alig. Staatslehre. II. kiadás. 1905. 640 és k. 1. és Über Staatsfragmente 35. és k. 1. HATSCHEK: Alig. Staatsrecht. III. kötet 12 – 13. lap. Hozzájuk csatlakozik a magyar irodalomban KUN JÓZSEF (A finn-orosz conflictus és a közjogi tudomány. Jogállam. IX. évfolyam 1910 582. és köv. 1.)

gondoljunk a szövetséges államok tagállamaira, aminő pl. Poroszország vagy a félsouverain államokra, aminő pl. Egyptom. Hanem azért nem lehet Finnországot államnak tekinteni, mert nincs egy külön államfői méltósága. Finnországban is az orosz czár uralkodik, az orosz czári méltóság pedig az egész birodalomnak, Finnországot is beleértve, egységes államfői méltósága. Ezt legvilágosabban igazolja az a körülmény, hogy Finnországban nincsenek külön trónörökösödési szabályok, a trónörökösödés rendjét az egész birodalomra nézve egységesen az orosz államjog állapítja meg, módosításához is csak a megfelelő orosz alkotmányjogi szabályoknak a megváltoztatása szükséges Finnország minden megkérdése és hozzájárulása nélkül. Igaz ugyan, hogy az orosz czár a finn nagyfejedelmi címet is viseli; de ez sem jelent külön államfői méltóságot. A helyzet ugyanaz, mint Magyarország és az ő társországai között. Nincs külön horvát király, – bár az uralkodó magát Horvát-Sziavon- és Dalmátországok királyának is czímezi – hanem Magyarország királya, mint ilyen uralkodik egyszersmind a társországokban is. Magyarország és Ausztria között már egészen más a viszony. Magyarországnak is, Ausztriának is külön-külön uralkodója van s külön-külön trónörökösödési rendje is; de a trónörökösödési rend a két országban bizonyos fokig teljesen megegyezik egymással s így mindig ugyanaz az egyén foglalja el a két külön államfői méltóságot.

Finnország az államiségnek mindenestre több lényeges attribútumával rendelkezik: van külön területe, külön állampolgársága, külön kormánya és törvényhozó testülete, de még sem rendelkezik az állam minden lényeges vonásával: külön államfője nincs; éppen ezért nem is igazi állam, hanem csak ú. n. államfragmentum, államtöredék. így nevezzük azokat a politikai kerületeket, amelyek mintegy közép helyet foglalnak el az állam és az autonómiával felruházott tartományok között. Ilyen államtöredék Horvátország is.<sup>1)</sup>

Éppen azért, mert Finnország nem állam, nem lehet kö-

<sup>1)</sup> Finnország és Horvátország államjogi helyzete igen sok tekintetben hasonlít egymáshoz, amint erre a külföldi írók közül is többen (pl. DELPECH: La question finlandaise. Revue gen. de Droit intem. pub. VI. kötet 189Í). 567. lap) rámutatnak.

zötte és Oroszország között államkapcsolat sem. Az államkapcsolat fogalmához tartozik hogy csak államok között állhat fenn. Finnország tehát nincs Oroszországgal sem personal-, sem realunióban.<sup>1)</sup> Éppen így nem helyes az az álláspont sem, hogy az Oroszbirodalom egy szövetséges állam a minő pl. a Németbirodalom s ennek a szövetséges államnak a Finnország és Oroszország a tagállamai, mert szövetséges államot is csak államok és pedig egyenrangú államok alakíthatnak.

Finnország az Oroszbirodalomnak egy részét képezi<sup>2)</sup> de nincs teljesen bekebelezve a birodalomba, mint egy közös tartomány; egy nem tökéletes in corporatioval állunk szemben.<sup>3)</sup> Finnországnak széleskörű autonómiája, önrendelkezési joga van, amelynek az alapján töredékes államnak, államfragmentumnak tekinthetjük.

Hogy azonban Finnország nem állam, hanem csak állam-töredék, hogy Oroszországgal nem kapcsolatban áll, hanem annak a kiegészítő részét képezi, az mit sem változtat azon, hogy Finnországnak elkobozhatatlan politikai jogai vannak s hogy autonómiájától, amelyet száz év óta élvez, a finn országgyűlés beleegyezése nélkül nem fosztható meg. A diéta szervezetről szóló 1869-iki törvény értelmében (71. §.) alaptörvények nem hozhatók, nem módosíthatók, nem magyarázhatók és nem szüntethetők meg, csak az országgyűlés hozzájárulásával. Az országgyűlés beleegyezése nélkül tehát Finnország államjogi helyzetén semmiféle módosítás nem eszközölhető.

Az orosz politikusok szeretnek arra hivatkozni, hogy a finn alkotmányt a csár ajándékozta a népnek, az nem szerződésen alapul, hanem a fejedelem egyoldalú akarátának, az uralkodó kegyének képezi a folyományát s így a csár azt tetszése szerint módosíthatja, sőt egészen vissza is vonhatja.

<sup>1)</sup> MECHÉLIN realuniót lát Finnország és Oroszország között, vele együtt a régebbi finn és orosz államjogászoknak a legnagyobb része is. Hasonlóképpen DESPAGNEI i. m. Az az álláspont, hogy a két ország között personal unió van (nálunk FERENCZY; A politika rendszere. 138. és k. 1.) csak a viszonyok teljes félreismerésén alapulhat.

<sup>2)</sup> Ez a nézet ma a finn irodalomban is uralkodónak mondható, HERMANSON i. m. 13. és k. 1. ARNHEIM: Der ausserordentliche Finnländische Landtag 1899. 163. 1.

<sup>3)</sup> BORNHAK i. m. 221.

Ez azonban teljesen téves beállítása a dolognak. Az európai államok közül soknak van ilyen ú. n. engedélyezett alkotmánya; a legtöbb német államban a fejedelem a viszonyok nyomása alatt önként osztotta meg hatalmát a néppel és engedett nekik is befolyást az államügyek intézésére, mégis senkinek sem jut eszébe azt állítani, hogy pl. a porosz király az alkotmányt bármikor visszavonhatja vagy módosíthatja mert azt ő ajándékozta a népnek.

Az államjognak egyik sarkalatos tételét képezi, hogy az ú. n. pouvoir constituant-t, az alkotmánymódosítás jogát csak az gyakorolhatja, akit erre maga a hatályban levő alkotmány feljogosít s csak azok szerint a szabályok szerint, amelyeket az idevonatkozólag megállapít. Az 1869-iki finn alaptörvény világosan meghatározza, hogy ki rendelkezik Finnországban a pouvoir constituant-nal s így az alkotmánynak minden egyéb módon való megváltoztatása megsérti a folytonosság elvét s feltétlenül jogellenes.

Egészen tévesek REHM strassburgi tanár idevonatkozó fejtegetései is.<sup>1)</sup> Finnország szerinte Oroszországnak egy mellékországát képezi s annak mint souverain államnak a fenhatósága alatt áll. A czárnak nemcsak mint finn nagyfejedelemnek, hanem mint a főállam, Oroszország uralkodójának is vannak jogai Finnországgal szemben. A fő- és a mellékország viszonyából folyik ő szerinte az, hogy a mellékország közjogi szabályai nem köthetik meg a főországot és annak az orgánumait. A finn nagyfejedelemnek nem szabad megsérteni a finn alkotmány szabályait; de az orosz czár már bocsáthat ki a finn közjoggal ellentétes rendelkezéseket, amennyiben a főországnak, Oroszországnak az érdekei azt úgy kívánják, mert a mellékországot is mindig a főország érdekeinek a szem előtt tartásával kell kormányozni s a birodalmi érdekek érvényesítésében a mellékország közjogi szabályai nem képezhetnek akadályt.<sup>2)</sup> DEUTRICH is ezt az elvet hangoztatta a finn-orosz bizottság ülésén<sup>3)</sup>, hogy a souverain állam akaratát az állam egy részének a jogi szabályai nem köthetik meg s a biro-

<sup>1)</sup> REHM: Finnland und Russland. Deutsche Turisten-Zeitung. V. k. 405. és k. 1.

<sup>2)</sup> Ezeket a fejtegetéseket ismétli OSTEN-SACKEN i. m. 98.

<sup>3)</sup> Finnlande et Russie. 45. 1.

dalom önmagának egy részével szemben alkotmányértést nem követhet el.

Ez a tétel azonban ilyen általánosságban nem helyes. Csak azokra a mellékországokra alkalmazható, amelyeknek az államjogi szervezetét a mellékország megkérdése és hozzájárulása nélkül a főország törvényhozása állapította meg s így az egy birodalmi törvényen, mint pl. a német birodalmi törvényen nyugszik, ahogy pl. a német birodalmi tartománynak, Élsass-Lothringennek az államjogi szervezete. Az ilyen birodalmi törvényt a főország természetesen tetszése szerint módosíthatja. Finnország közjogi szervezete azonban nem Oroszország törvényein nyugszik, azt a finn országgyűlés hozzájárulásával kibocsátott törvények állapítják meg s módosítsuk is kifejezetten a finn országgyűlés hozzájárulásához van kötve.

Az a körülmény, hogy Oroszország a legújabb időben alkotmányos monarchiává lett, s hogy a fejedelem a nép képviselőinek is befolyást engedett az államügyek intézésére, mit sem változtat Finnország államjogi helyzetén. Ez az alkotmányjogi átalakulás Oroszországnak a belső ügye, amely Finnországot egyáltalában nem érinti. Az alkotmányos Oroszországnak sem lehet több joga Finnországgal szemben, mint a mennyi az absolut Oroszországnak volt. A csár megoszthatta a maga hatalmát a birodalmi dumával s így megoszthatja a Finnországgal szemben fenálló jogait is; de olyan jogokat nem ruházhat át a dumára, amelyek őt magát sem illetik meg<sup>1)</sup> s így, mert az orosz csár egy maga, a finn országgyűlés hozzájárulása nélkül nem módosíthatja Finnországnak az alkotmányát, az alkotmányos Oroszország sem lehet erre competens.

Még az lehet esetleg kérdéses, hogy vájjon Oroszország elismerte-e magára kötelezőnek a finn alkotmány rendelkezéseit? Mindenn finn közjogi törvényt az uralkodó szentesített és nem mint finn nagyfejedelem, mert hiszen Finnországnak külön államfője nincs, hanem szentesítette azokat, mint az egész Oroszbirodalomnak egységes uralkodója. A csár szentesítésével tehát Oroszország is hozzájárult ezekhez a finn köz-

<sup>1)</sup> ERICH: Die finnländische Frage. Archiv für öff. Recht. 24. kötet. 1909. 512. és k. 1.

jogi szabályokhoz, a csárnak, mint önkényű uralkodónak az akarata feltétlenül megkötötte Oroszországot.

Az orosz kormány tehát megsértette a finn közjog rendelkezéseit, mikor a finn országgyűlés tiltakozása daczára is hatályba léptette a birodalmi törvényhozásról szóló törvényt, de az az intézkedés nemcsak alkotmányjogi szempontból illegális, hanem a nemzetközi jog szempontjából is. A fredriks-hamni békeszerződésben – mint láttuk – a svéd király ünnepélyesen tudomásul veszi a borgoi eseményeket s így mintegy az alkotmány fentartásának a kikötése mellett engedi át Finnországot az Oroszbirodalomnak. Oroszország tehát ezt a nemzetközi jogi kötelezettségét is megszegi, ha nem tartja tiszteletben a finn alkotmány rendelkezéseit.